

Стаття надійшла до редакції 12.06.2021 р.

Перевірено на плагіат 16.06.2021 р.

унікальність – 96.11%

<https://doi.org/10.17721/StudLing2021.19.38-49>

81'1(075.8)

ПИТАННЯ СЛОВ'ЯНО-СХІДНОРОМАНСЬКОЇ МОВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ В ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ПРОФЕСОРА С. В. СЕМЧИНСЬКОГО

Ірина Олександрівна Голубовська, igolubovska777@gmail.com

д-р філол. наук, професор

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Сергій Мирославович Лучканин, luchkanyn@ukr.net

д-р філол. наук, професор

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Статтю присвячено проблемам теорії взаємодії мов і, зокрема, неоднозначному питанню слов'яно-східнороманської мовної взаємодії в інтерпретації д.філол.н., професора Станіслава Володимировича Семчинського.

З огляду на відсутність суттєвої лінгвістичної відмінності між такими інтерлінгвістичними термінопоняттями, як субстрат і суперстрат, а також загальноприйнятого розуміння східнослов'янського характеру елементів румунської мови, Станіслав Володимирович Семчинський у деяких ранніх працях практично визнає давський субстрат праслов'янським, хоча відкрито декларувати це не може за браком наукових даних. Однак в останньому виданні свого підручника «Загальне мовознавство» (1996) однозначно стверджує, що мова давів була субстратом румунської мови.

Станіслав Володимирович критично оцінює намагання деяких румунських учених XIX-ого – першої половини XX ст. заперечити, «величезний, тотальний, загальний і всебічний» слов'янський вплив на східнороманський етнос і висуває низку переконливих лінгвістичних аргументів на підтримку значного слов'янського впливу на румунську мову, який можна спостерігати практично на всіх рівнях її мовної системи (наприклад, закінчення -o для кличних форм іменників жіночого роду, назви кількісних числівників першого і другого десятків, числівник sută – «сто», запозичений у слов'ян ще в часи існування попереднього редукованого ъ).

Не заперечуючи романський характер румунської мови в цілому, Станіслав Володимирович Семчинський вважає «латинський характер» румунського етносу

© Golubovska I. O. [Golubovs'ka I. O.], igolubovska777@gmail.com,

Luchkanyn S. V. [Luchkanyn S. M.], luchkanyn@ukr.net

Questions of Slavic-Eastern Romance Language Interaction in Interpretation of S. Semchinsky [Pytannja slov'jano-shidnoromans'koi' movnoi' vzajemodii' v interpretacii' profesora S. V. Semchyns'kogo]

(in Ukrainian)

дещо перебільшеним і закликає до ретельного вивчення слов'янського внеску до кожної зі східнороманських мов.

Діяльність доктора філологічних наук, професора Станіслава Володимировича Семчинського у царині вивчення характеру слов'яно-східнороманської мовної взаємодії мала не тільки академічну значущість: вона вибудувала мости дружби між українським і румунським народами.

Ключові слова: взаємодія мов, субстрат, суперстрат, слов'яно-східнороманська мовна взаємодія, професор С. Семчинський.

QUESTIONS OF SLAVIC-EASTERN ROMANCE LANGUAGE INTERACTION IN INTERPRETATION OF S. SEMCHINSKY

Iryna O. Golubovska, igolubovska777@gmail.com

Doctor of Philology, Professor

Taras Shevchenko National University of Kyiv

Sergii V. Luchkanyn, luchkanyn@ukr.net

Doctor of Philology, Professor

Taras Shevchenko National University of Kyiv

The article is devoted to the problems of the theory of language interaction and, in particular, to the ambiguous issue of Slavic-Eastern Romance language interaction in a way it had been interpreted by Doctor of Philology, Professor Stanislav Semchinsky.

Due to the lack of significant linguistic difference between such interlinguistic terms as substratum and superstratum, as well as to the East Slavic character of autochthonous elements of the Romanian language, Stanislav Semchinsky practically recognizes the Dacian substratum as Proto-Slavic, though he was not able to declare this position openly because of lack of scientific data.

Stanislav Volodymyrovych critically evaluates the efforts of some Romanian scholars of the 19th – the first half of the 20th centuries in denying the “huge, total, general and comprehensive” Slavic influence on the Eastern Romance ethnic group, and puts forward a number of convincing linguistic arguments in support of the significant Slavic influence on the Romanian language, which might be observed at almost all levels of its language system: -o for the vocative forms of feminine nouns, the names of the numerals of the first and second tens, the numeral sută – “hundred”, borrowed from the Slavs during the existence of the reduced sound ъ).

Not denying the Romance character of the Romanian language in a whole, Stanislav Semchinsky considers the “Latin character” of the Romanians somewhat

© Голубовська І. О. [Голубовская И. А.], igolubovska777@gmail.com,

Лучканин С. М. [Лучканин С. М.], luchkanyn@ukr.net

Питання слов'яно-східнороманської мовної взаємодії в інтерпретації професора С. В. Семчинського [Вопросы славяно-восточнороманского языкового взаимодействия в интерпретации профессора С. В. Семчинского] (Українською / На укр. яз.)

exaggerated and calls for a careful study of the Slavic contribution to each of the Eastern Romance languages.

The activity of Doctor of Philology, Professor Stanislav Semchynsky in the field of studying the nature of the Slavic-Eastern Romance languages interaction was not only of great academic significance: it had been building the bridges of friendship between the Ukrainian and Romanian peoples.

Key words: *language interaction, substratum, superstratum, Slavic-Eastern Romance language interaction, Professor S. Semchynsky.*

ВОПРОСЫ СЛАВЯНО-ВОСТОЧНОРОМАНСКОГО ЯЗЫКОВОГО ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ В ИНТЕРПРЕТАЦИИ ПРОФЕССОРА С. В. СЕМЧИНСКОГО

Ирина Александровна Голубовская, igolubovska777@gmail.com

д-р филол. наук, профессор

Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко

Сергей Мирославович Лучканин, luchkanyn@ukr.net

д-р филол. наук, профессор

Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко

Статья посвящена проблемам теории взаимодействия языков и, в частности, неоднозначному вопросу славяно-восточнороманского языкового взаимодействия в интерпретации д.филол.н., профессора Станислава Владимировича Семчинского.

Учитывая отсутствие существенного лингвистического различия между такими интерлингвистическими терминами, как субстрат и суперстрат, а также общепринятого понимания восточнославянского характера элементов румынского языка, Станислав Владимирович Семчинский в некоторых ранних работах практически признает дакский субстрат праславянским, хотя открыто декларировать этого не может за неимением необходимых научных доказательств. Но в последнем прижизненном издании своего учебника «Общее языкознание» (1996) открыто пишет, что язык даков был субстратом румынского языка.

Станислав Владимирович критически оценивает попытки некоторых румынских ученых XIX-ого – первой половины XX вв. свести на нет, «огромное, тотальное, всеобщее и всестороннее» славянское влияние на восточнороманский этнос и выдвигает ряд убедительных лингвистических аргументов в поддержку значительного славянского влияния на румынский язык, которое можно наблюдать

© Golubovska I. O. [Golubovs'ka I. O.], igolubovska777@gmail.com,

Luchkanyn S. V. [Luchkanyn S. M.], luchkanyn@ukr.net

Questions of Slavic-Eastern Romance Language Interaction in Interpretation of S. Semchynsky [Pytannja slov'jano-shidnoromans'koi' movnoi' vzajemodii' v interpretacii' profesora S. V. Semchyns'kogo]

(in Ukrainian)

практически на всех уровнях его языковой системы (например, окончание -o для восклицательных форм существительных женского рода, названия количественных числительных первого и второго десятков, числительное *sutǎ* – «сто», заимствованное у славян еще во времена существования непереднего редуцированного ь).

В целом Станислав Владимирович Семчинский не отрицает романский характер румынского языка, однако считает «латинский характер» румынского этноса несколько преувеличенным и призывает к тщательному и непредубежденному изучению славянских контрибуций в каждый из восточнороманских языков.

Деятельность доктора филологических наук, профессора Станислава Владимировича Семчинского в области изучения характера славяно-восточнороманского языкового взаимодействия имела не только академическую значимость: она прокладывала мосты дружбы между украинским и румынским народами.

Ключевые слова: взаимодействие языков, субстрат, суперстрат, славяно-восточнороманское языковое взаимодействие, профессор С. Семчинский.

Як відомо, жодна мова не може «піти на самоізоляцію», не існує у відриві від інших мов і культур. мова як живий організм, відкрита, динамічна система, перебуває в постійній взаємодії з іншими мовами, віддаючи свої одиниці та елементи іншим мовам та збагачуючись/засмічуючись мовними явищами інших мов.

Взаємодія мов є предметом вивчення інтерлінгвістики як складової частини соціолінгвістики, у рамках якої вивчаються не тільки питання мовних контактів, двомовності та змішування мов, а й створення та функціонування штучних мов [Чередниченко 2001, с. 533-536]. Інтерлінгвістичній проблематиці у сучасній соціолінгвістиці присвячені роботи українських (А. Білецький, Л. Булаховський, Ю. Жлуктенко, О. Мороховський, А. Непокупний, І. Огієнко, О. Потебня, С. Семчинський, Ю. Шевельов, І. Шаровольський, Л. Щерба та ін.) та зарубіжних мовознавців (У. Вайнрайх, Б. Серебренников, А. Мартіне, В. Розенцвейг, Е. Хауген).

Доробок західної лінгвістики було представлено радянському читачеві у рамках шостого випуску періодичного видання «Новое в лингвистике» (1973 р.) під назвою «Языковые контакты», куди увійшли переклади праць відомих західних вчених: Уріеля Вайнрайха «Одноязычие и многоязычие», Ейнара Хаугена «Мовний контакт», Андре Мартіне

© Голубовська І. О. [Голубовская И. А.], igolubovska777@gmail.com,
Лучканин С. М. [Лучканин С. М.], luchkanyn@ukr.net

Питання слов'яно-східнороманської мовної взаємодії в інтерпретації професора С. В. Семчинського
[Вопросы славяно-восточнороманского языкового взаимодействия в интерпретации профессора
С. В. Семчинского] (Українською / На укр. яз.)

«Поширення мови і структурна лінгвістика», Богуслава Гавранека «До проблеми змішування мов», Александру Россетті «Мішана мова і змішення мов», Джозефа Грінберга «Визначення міри двомовності», Шелдона Клейна «Деякі компоненти програми динамічного моделювання історичних змін у мові» та ін. [Новое в лингвистике 1972]¹.

У монографії, яка побачила світ 1974 року «Семантична інтерференція мов» за авторством Станіслава Семчинського і яка передувала захисту його докторської дисертації, учений представив концепцію семантичних змін у лексичному складі мови як наслідок міжмовних контактів, що фактично вивело вітчизняну теорію взаємодії мов і її наслідків на принципово новий рівень глибини і продуктивності [Семчинський 1974].

У статті, опублікованій у журналі «Мовознавство» за 1973 рік [Семчинський 1973, с. 50-59], яка мала назву «Про лінгвістичну специфіку субстрату (характер слов'яно-східнороманської мовної взаємодії)» професор С. В. Семчинський зазначав, що у 60-х роках ХХ століття такі авторитетні вчені, як Р. Будагов, В. Виноградов, Б. Горнунг, М. Гухман, А. Десницька, Б. Серебренников у проблемній записці «Теоретичні питання мовознавства» вказували на те, що «успішній розробці теорії мови перешкоджає... майже повне заперечення взаємодії мов», проте за останні роки (тобто 70-ті – прим. авторів) ставлення вітчизняних учених до проблеми взаємодії мов кардинально змінилося [Там само, с. 50]. Посприяла цьому і відома свого часу лінгвістична дискусія 1955 року про субстрат, якій присвячено один із розділів кандидатської дисертації Олексія Холодова [Холодов 2008]. І, очевидно, велику роль у цій зміні ставлення до проблеми взаємодії мов також відіграла поява авторитетних праць провідних українських учених: А. Білецького, Ю. Жлуктенко, С. Семчинського, які були сучасниками і колегами. Як зазначає професор О. Чередниченко, саме це зумовило той факт, що «...їхні погляди на проблему мовних контактів багато в чому

¹ Варто зазначити, що свого часу Р. Будагов акцентував: «збірники впродовж понад десятиліття неправомірно називалися «Новое в лингвистике», і лише починаючи з восьмого тому їх, нарешті, стали називати справедливо – «Новое в зарубежной лингвистике». Ніби дрібничка, однак ні. Ученим-початківцям здавалося, що все нове створюється не вітчизняними, а зарубіжними лінгвістами. Це і фактично неправильно, і педагогічно безвідповідально» [Будагов 1988, с. 31]. З цим твердженням визначного вченого-романіста важко не погодитися.

збігалися попри вживання часом різної термінології» [Чередниченко 2001, с. 534].

Треба зазначити, що в цій галузі лінгвістичної науки традиційно спостерігався термінологічний різнобій, про що зазначав С. Семчинський навіть у своєму відомому підручнику «Загальне мовознавство» [Семчинський 1996, с. 347-348]. Так, у Г. Шухардта і І. Бодуена де Куртене знаходимо молодограматичний термін «змішування мов»; основоположник теорії мовної взаємодії У. Вайнрайх використовував у своїй славнозвісній монографії «Languages in Contact» (1953) термін «мовні контакти» (language contact)²; Л. Щерба послуговувався багатокomпонентним терміном «взаємний вплив мов», який не прижився в лінгвістичному узусі; Ю. Жлуктенко надавав пріоритет терміну «взаємодія мов».

Для С. Семчинського терміни «мовні контакти» і «взаємодія мов» виступали синонімами: а наслідки явища, спричинені мовною взаємодією, отримали назву «інтерференція мов». За С. Семчинським, мовні контакти – «...це взаємодія двох і більше мов, коли висловлення однією мовою включають до свого складу елементи іншої мови, або, навпаки, – висловлювання другою мовою включають до свого складу елементи першої мови» [Семчинський 1996, с. 348].

Проте спільним для українських учених було визнання валідності цілої низки екстралінгвальних факторів мовного контактування: соціально-історичних, психологічних, етнокультурних, а також інтерес до «іншомовних ареалів, зокрема англomовних, румуномовних, франкомовних» [Чередниченко 2001, с. 534], що зумовлювалося, очевидно, неможливістю застосувати напрацьовану теоретичну базу для вивчення мовної ситуації в радянській Україні на ділянці вивчення взаємодії української і російської мов.

Як відомо, мовна взаємодія може бути описаною в термінах субстрата, суперстрата, адстрата, інстрата та перстрата. Поняття субстрату існувало ще з часів Гумбольдта, проте сам термін був запропонований італійським лінгвістом Г. Асколі, «який пояснював специфічні риси романських мов

² За словами відомого американського соціолінгвіста В. Лабова, цей доробок У. Вайнрайха залишається базовим для вивчення багатомовних суспільств і мовних змін, адже його автор заклав термінопоняття, принципи та підходи до емпіричної роботи у цій галузі лінгвістики, які залишаються незмінними для сучасних досліджень мовного контактування [Weinreich 1963].

впливом автохтонних мов на латинську» [Семчинський 1974, с. 32]. У 1932 році В. Вартбургом був запропонований термін суперстрат на позначення переможеної мови, що нашарувалася на мову-переможницю (сліди мови франків у французькій мові) [Там само]. Як зазначає академік О. Ткаченко, поняття субстрату лінгвістично досить «важко відділити від поняття суперстрату, адже в обох випадках йдеться про соціологічне розшарування народів – панівного й підкореного, перший з яких начебто нашаровується на другий» [Ткаченко 1971, с. 9].

Але з цього випливає, що лінгвістичної відмінності між поняттями субстрату й суперстрату немає, адже у випадку як субстрату, так і суперстрату в мові-переможниці залишаються сліди глибокого, якісного характеру, що призводить до істотних зрушень і зсувів у всій системі мови або, принаймні, на окремих її стратурах. **Як видається, саме такої діалектичної точки зору при висвітленні питання слов'янського впливу на східнороманські (проторумунські) говори притримувався і професор Станіслав Семчинський.** Акцентуючи на «неабиякій складності» слов'яно-східнороманських мовних взаємин, він зазначає: «але в будь-якому випадку мова романського населення на території Траянової Дакії є нижчим у хронологічному відношенні шаром, ніж мова слов'янського населення, що розчинилася серед романців. Слов'яни до VI ст. н.е. не засвідчені на землях, де місцеве населення розмовляло романською мовою. Отже, слов'янські елементи румунської мови можна назвати лише суперстратом, але за своєю вагою вони цілком схожі на субстратні. Більше того, слов'янські елементи переважають не лише кількісно, а й якісно субстратні, т. зв. автохтонні елементи румунської мови. Так, у галузі фонетики румунської мови субстратне походження приписується голосному *ǣ* та приголосному *h*, явищу ротацізму *n* і *l* в інтервокальній позиції, рефлексам приголосних груп *kt*, *ks*, палаталізації губних та деяким іншим ... звуковим явищам» [Семчинський 1973, с. 31-32]. **Тобто Станіслав Володимирович Семчинський практично визнає дакський субстрат праслов'янським, хоча відкрито декларувати це не може за браком наукових даних.** Принаймні він пише в одній зі своїх статей: «...слід приєднатися до виступів тих учених, які не визнають даксько-фракійську мову протолатинською» [Семчинський 1983, с. 23]. І лише в останньому прижиттєвому виданні

© Golubovska I. O. [Golubovs'ka I. O.], igolubovska777@gmail.com,
Luchkanyn S. V. [Luchkanyn S. M.], luchkanyn@ukr.net

Questions of Slavic-Eastern Romance Language Interaction in Interpretation of S. Semchinsky [Pytannja slov'jano-shidnoromans'koi' movnoi' vzajemodii' v interpretacii' profesora S. V. Semchyns'kogo] (in Ukrainian)

«Загального мовознавства» однозначно стверджує, що «мова даків була субстратом румунської мови» [Семчинський 1996, с. 362].

Шляхи міграції слов'ян на Балкани очевидно йшли через давню Дакію, про що засвідчують археологічні знахідки слов'янських поселень і поховань на території сучасної Румунії і Республіки Молдови. Станіслав Володимирович наголошує: «Саме на території колишньої Дакії, а також на південь від Дунаю слов'яни зустрілися з романізованим населенням, назва якого була запозичена ними від германців ще в часи існування спільнослов'янського дифтонга *ol, що походить з кореня *walh-*, яким германці позначали латиномовні племена – укр. – *волох* [Семчинський 1983, с. 15]. У зв'язку з цим варто згадати твердження Антуана Мейє про те, що «...слов'янська мова – це індоевропейська мова архаїчного типу, словник і граматику якої не зазнали потрясінь – на відміну, наприклад, від грецького словника [Цит. за Тищенко 2006, с. 35]. А на думку відомого російського славіста й етимолога Олега Трубачова, «через поглиблення датувань і ширші перспективи пошуків індоевропейських старожитностей у слов'янській проблема «датування появи» праслов'янської мови втрачає свою конкретність» [Там само, с. 35]. Вартує у зв'язку з цим також думка відомого українського вченого К. Тищенка, який зазначає: «...етимологічні студії унааявнюють найдавніші зв'язки слов'ян з центральноевропейцями, переважно- італіками... **Найдавнішими для слов'янських мов** контактами виявляються *не північні – балтійські, а саме західні – італійські відносини*» [Тищенко 2006, с. 36].

Як відомо, вивчення слов'яно-східнороманської мовної взаємодії продовжується вже більше 150 років, а започатковано воно було віденським славістом Францем Ксавером Ріттером фон Міклошичем (1813-1891), монографія якого під назвою «Про слов'янські елементи у румунській мові» була видана у Відні у 1861 році. У цій роботі підкреслена вагомість слов'янського впливу на східнороманські говірки аж до визнання його визначальним. Інші дослідники цього питання – Бартол Копітар, Гуго Шухардт, Густав Вейганд, розвиваючи ідеї Франца Міклошича, говорили ніби про мішаний характер румунської мови і навіть піддавали сумніву її романський характер [Семчинський 1983, с. 14-15].

Менше з тим, ідеологема про відсутність переконливих доказів наявності давніх шарів слов'янських елементів у румунській мові

© Голубовська І. О. [Голубовская И. А.], igolubovska777@gmail.com,
Лучканин С. М. [Лучканин С. М.], luchkanyn@ukr.net

Питання слов'яно-східнороманської мовної взаємодії в інтерпретації професора С. В. Семчинського
[Вопросы славяно-восточнороманского языкового взаимодействия в интерпретации профессора
С. В. Семчинского] (Українською / На укр. яз.)

розвивалася багатьма румунськими лінгвістами [там само, с. 15-16], знаходячи багато прихильників і сьогодні. Доречно нагадати, що ще у 1871 р. німецький історик Роберт Реслер з політичною метою висунув так звану теорію південного (тобто поза межами давньої Дакії, що стала основою сучасної Трансільванії) походження румунів. Праця Реслера «*Rumänische Studien*» («Дослідження румунів»; Лейпціг, 1871) викликала цілу бурю в літературі про походження румунів, оскільки побачила світ в умовах піднесення румунського національно-визвольного руху в Трансільванії за рівність у національних правах (увіходила до 1918 р. до Австро-Угорської імперії). Реслер прагнув обґрунтувати ідею про «балканське» походження румунів, які ніби лише в XIII ст. з'явилися на північ від Дунаю, у той час, коли на землях Трансільванії вже проживали угорці, «сакси» (саксонці, тобто німці, вихідці із Саксонії) та «секуї» (секлери). Щоправда, навіть уже в академічній «Історії Румунії» (на якій дуже відчутно позначилася радянська ідеологізація, адже впродовж 1948-1963 рр. Румунія перебувала під суцільним радянським політико-ідеологічним диктатом), виданій у Бухаресті у 1960-ому році, читаємо: «Румунський народ і румунська мова, результат романізації дакомізієвського автохтонного елемента, поступової асиміляції слов'ян та інших народностей, що заселяли територію сучасної Румунії, сформувалися в останні століття першого тисячоліття н.е. на північ від нижнього Дунаю у територіальному ядрі, яке склалося з передгір'їв та гір Дакії» [*Istoria României – București*, 1960, vol. 1, p. 808].

На даний момент гострота дискусії щодо романського континуїтету в Дакії та романського походження румунської мови (враховуючи і субстратно-суперстратний чинник) зникла, та, як відзначається в найновішій «Історії Румунії», якщо й знаходяться й досі прибічники теорії Реслера, то «румунські вчені не зобов'язані доводити абсурдність абсурду» [*Istoria României* 2007, p. 111]. Це все одно, що сучасним українським філологам зайвий раз доводити ненауковість теорії Погодіна-Соболевського щодо мови Київської Русі.

Станіслав Володимирович доволі критично оцінює намагання деяких румунських учених XIX-ого – першої половини XX ст. заперечити, за словами шведського романіста Альфреда Ломбарда [Lombard 1980, p. 190], «величезний, тотальний, загальний і всебічний» слов'янський вплив на

© Golubovska I. O. [Golubovska I. O.], igolubovska777@gmail.com,
Luchkanyn S. V. [Luchkanyn S. M.], luchkanyn@ukr.net

Questions of Slavic-Eastern Romance Language Interaction in Interpretation of S. Semchinsky [Pytannja slov'jano-shidnoromans'koi' movnoi' vzajemodii' v interpretacii' profesora S. V. Semchyn'skogo] (in Ukrainian)

східнороманський етнос, і висуває низку переконливих лінгвістичних аргументів на підтримку значного слов'янського впливу на румунську мову, який можна спостерігати практично на всіх рівнях її мовної системи (це, наприклад, закінчення *-o* для кличних форм іменників жіночого роду (у латині, як відомо, лише в II відміні іменників закінчення *-e* мали у *vocativus* іменники чоловічого роду із закінченням на *-us* у *nominativus singularis*), назви кількісних числівників другого десятку, не кажучи вже про перший, числівник *sută*– «сто», запозичений у слов'ян ще в часи існування попереднього редукованого *ъ* (<сьто) і т.і.). Справедливості заради треба зазначити, що в сучасній румуністиці висуваються аргументи на користь того, що, скажімо, латинська аналітична форма числівникового значення на зразок *unus super decem* є прототипом румунського *insprezese*, буквально: *unul deasupra lui zece* «один над десятьма».

Окремо хотілося б зупинитися на лексичному рівні мови, на великій кількості східнороманських слів, які навіть без перекладу прекрасно розуміють носії слов'янських мов: *bogat, bârlog, voievod, vesel, glas, graniță, zare, cremene, lopată, mac, nevod, obraz, ogradă, topor, târg, ostrov, peștere, potop, taină, hâtru, ceas, șubă* і т.п.

Причому, як зазначає Станіслав Володимирович, «... це лише мізерна частина слов'янізмів, присутніх у румунській мові, ... ці слова належать до різних лексико-семантичних груп і майже немає таких галузей часів середньовіччя, де б не були представлені слов'янські запозичення у нащадків балканської латини» [Семчинський 1983, с. 21]. У рільництві, скотарстві, рибальстві, зоонімії, ботанічній номенклатурі румунської мови слов'янський вплив досить відчутний. Значний внесок слов'яни зробили і у волоську топоніміку й антропоніміку.

Станіслав Володимирович висловлює скептичне ставлення до деяких спроб «оголосити мало не всі слова румунської мови з невідомою етимологією належними до автохтонного фонду її лексики» [Там само, с. 22], вважає не цілком науковим добирання давніх і далеких індоєвропейських відповідників до слів із прозорим слов'янським походженням. При цьому він демонструє талант історика мови, етимолога і компаративіста. Наприклад, критикує походження румунського *a pîrî* – «доносити, викликати до суду» від іранських, індійських, умбрських форм, адже похідні цього слова в румунській – *pîrîș* – «позивач» і *pîrît* –

© Голубовська І. О. [Голубовская И. А.], igolubovska777@gmail.com,
Лучканин С. М. [Лучканин С. М.], luchkanyn@ukr.net

Питання слов'яно-східнороманської мовної взаємодії в інтерпретації професора С. В. Семчинського
[Вопросы славяно-восточнороманского языкового взаимодействия в интерпретации профессора
С. В. Семчинского] (Українською / На укр. яз.)

«відповідач» явно свідчать про зв'язок із ст.-сл. *пърѣти*, срб. *прѣти* – «жалітися на кого-н.», «звинувачувати кого-н.», а у словнику Ізмаїла Срезневського: *пърникъ* – «спорщик», *пърный* – «судный», *пърць* – «спорящий», *пърл* – «тяжба, судебное дело» [Там само, с. 22]. Професор доводить також слов'янське походження румунських топонімів *Bistra*, *Bistrița*, румунського суфікса – *ilă* і т.п.

Все це, звісно, ніяким чином не впливає на визнання Станіславом Володимировичем Семчинським румунської мови романською [Там само, с. 15]. Проте він вважає «латинський характер» румунського етносу дещо перебільшеним, закликаючи до ретельного вивчення слов'янського внеску до кожної зі східнороманських мов [Там само, с. 23].

Висновок ученого простий і прозорий «... не можна заплющувати очі на той колорит, якого набула румунська мова завдяки факторам її давньої взаємодії з мовами слов'янськими» [Там само, с. 23].

Уся діяльність доктора філологічних наук, професора Станіслава Володимировича Семчинського як визначного вченого-румуніста зі світовим ім'ям, проклала нові мости дружби між українським і румунським народами. Свою докторську дисертацію Станіслав Володимирович закінчує такими словами: «У передмові до третього тому свого етимологічного словника румунської мови Богдан Петрічейку Хашдеу писав: «Моє найбільше щастя полягає в тому, що остаточний наслідок моєї праці штовхає не до розбрату, а закликає до братання». Він називав балканські народи братами і побратимами. Ми з радістю можемо повторити його слова» [Семчинський 1974, с. 252].

Услід за нашим Учителем варто частіше згадувати і нам цей науковий заклик.

Література:

1. *Новое в лингвистике 6: Языковые контакты* (Москва: Прогресс, 1972), 536.
2. Семчинський, С. В. «Про лінгвістичну специфіку субстрату (характер слов'яно-східнороманської мовної взаємодії).» *Мовознавство* 3 (1973): 50-58.
3. Семчинський, С. В. *Семантична інтерференція мов (на матеріалі слов'яно-східнороманських мовних контактів)* (Київ: «Вища школа», 1974), 255.
4. Семчинський, С. В. «Про слов'яно-східнороманську мовну взаємодію (наслідки досліджень і нові завдання).» *Мовознавство* 2 (1983): 14-23.
5. Семчинський, С. В. *Загальне мовознавство* (Київ: ОКО, 1996), 416.

© Golubovska I. O. [Golubovska I. O.], igolubovska777@gmail.com,
Luchkanyn S. V. [Luchkanyn S. M.], luchkanyn@ukr.net

Questions of Slavic-Eastern Romance Language Interaction in Interpretation of S. Semchynsky [Pytannja slov'jano-shidnoromans'koi' movnoi' vzajemodii' v interpretacii' profesora S. V. Semchyns'kogo] (in Ukrainian)

6. Тищенко, К. М. *Мовні контакти – свідки формування українців* (Київ: «Аквілон-Плюс»), 415.
7. Ткаченко, О. Б. «Питання міжмовних контактів і деякі тенденції їх висвітлення в зарубіжному мовознавстві.» *Мовознавство* 4 (1971): 3-15.
8. Холодов, О. В. «Теоретичні проблеми дослідження субстрату в європейському мовознавстві XIX – XX ст.» Автореф. дис... канд. філол. наук, Донецьк, 2008.
9. Чередниченко, О. І. «Українська інтерлінгвістика: проблеми і перспективи.» *Наукова спадщина професора С. В. Семчинського і сучасна філологія* (2001): 553-536.
10. Lombard, A. «La position du roumain entre Orient et Occident, autrefois et aujourd'hui.» *Actes du deuxième Symposium International de thracologie* (Milano, 1980): 185-194.
11. Weinreich, U. *Languages in Contact* (New York, 1953; The Hague, 1963), 148.
12. *Istoria României. Comitetul de coordonare*, P. Constantinescu-Iași ... [et al.]. V. I (București, Editura Academiei Republicii Populare Romîne, 1960), 902.
13. *Istoria României. Compendiu*, ed. A I-a, revăzută și adăugită (Cluj-Napoca: Centrul de studii Transilvane, 2007), 828.

References:

1. *Novoe v lingvistike* 6: Yazykovye kontakty (Moskva: Progress, 1972), 536.
2. Semchyns'kyj, S. V. «Pro lingvistychnu specyfikyku substratu (harakter slov'jano-shidnoromans'koi' movnoi' vzajemodii'»).» *Movoznavstvo* 3 (1973): 50-58.
3. Semchyns'kyj, S. V. *Semantychna interferenciya mov (na materialy slov'jano-shidnoromans'kyh movnyh kontaktiv)* (Kyiv: «Vyshha shkola», 1974), 255.
4. Semchyns'kyj, S. V. «Pro slov'jano-shidnoromans'ku movnu vzajemodiju (naslidky doslidzhen' i novi zavdannja).» *Movoznavstvo* 2 (1983): 14-23.
5. Semchyns'kyj, S. V. *Zagal'ne movoznavstvo* (Kyiv: OKO, 1996), 416.
6. Tyshhenko, K. M. *Movni kontakty – svidky formuvannja ukrai'nciv* (Kyiv: «Akvilon-Pljus»), 415.
7. Tkachenko, O. B. «Pytannja mizhmovnyh kontaktiv i dejaki tendencii' i'h vysvitlennja v zarubizhnomu movoznavstvi.» *Movoznavstvo* 4 (1971): 3-15.
8. Holodov, O. V. «Teoretychni problemy doslidzhennja substratu v jevropejs'komu movoznavstvi ННН – НН ст.» *Avtoref. dys... kand. filol. nauk, Donec'k*, 2008.
9. Cherednychenko, O. I. «Ukrai'ns'ka interlingvistyka: problemy i perspektyvy.» *Naukova spadshhyna profesora S. V. Semchyns'kogo i suchasna filologija* (2001): 553-536.
10. Lombard, A. «La position du roumain entre Orient et Occident, autrefois et aujourd'hui.» *Actes du deuxième Symposium International de thracologie* (Milano, 1980): 185-194.
11. Weinreich, U. *Languages in Contact* (New York, 1953; The Hague, 1963), 148.
12. *Istoria României. Comitetul de coordonare*, P. Constantinescu-Iași ... [et al.]. V. I (București, Editura Academiei Republicii Populare Romîne, 1960), 902.
13. *Istoria României. Compendiu*, ed. A I-a, revăzută și adăugită (Cluj-Napoca: Centrul de studii Transilvane, 2007), 828.

© Голубовська І. О. [Голубовская И. А.], igolubovska777@gmail.com,
 Лучканин С. М. [Лучканин С. М.], luchkanyn@ukr.net

Питання слов'яно-східнороманської мовної взаємодії в інтерпретації професора С. В. Семчинського
 [Вопросы славяно-восточнороманского языкового взаимодействия в интерпретации профессора
 С. В. Семчинского] (Українською / На укр. яз.)